

מלאכת קוצר ב: הגבלות: (זמן קיץ מסכת שבת ז)

1.

גמרא עג: מ"אמר רב כהנה זומר" עד "והחורש"
תוספות רי"ד קכא: ד"ה "מני" מ"ומאי דאמרן בפ' כלל גדול הזומר וצריך לעצים" עד הסוף
תוספות מועד קטן ב: ד"ה "וצריך לעצים"
תוספות עג: ד"ה "וצריך לעצים"
מאירי עג: ד"ה "כבר ביארנו במשנה" מ"אף הזומר בכלל" עד הסוף

2.

גמרא קז: (למטה) מ"אמר בר המדורי אמר שמואל הושיט ידו" עד "אמר אביי האי מאן"
רמב"ן קז: ד"ה "הא דאמרינן במושיט ידו"
תפארת ישראל הקדמה לסדר מועד כלכלת שבת ענין א מלאכת הקוצר מ"התולש כנף" עד "הרודה חלת"
רש"י צה. ד"ה "מפרק"
רמב"ן עד: ד"ה "הא דאמרינן תולש" מ"ומכאן אני אומר" עד "והא דגרסינן"

ואחת משום קוצר, האי דבעינן צריך לעצים לחיוביה משום קוצר, נראה לי דלא אתיא אלא כר"ש, אבל לר' יהודא אע"ג דאין צריך לעצים [חייב] משום קוצר, דהא תלש מן המחובר ואין זה קלקול אלא מלאכה, ואע"פ שאין צריך לה לתלישה זו הוא חייב משום קוצר, כודאי אם היתה התלישה קלקול כגון שקטם נטיעה בלי שום צורך שלא היה צריך לא לעצים ולא פירותיה הוה פטר ר' יהודא מפני שהוא מקלקל, ורבי יהודה ס"ל כל המקלקלין פטורין חוץ מחובר ומבעיר דיליף ממילה ומבת כהן, ואלו היה צריך לעציה או לפירותיה כגון שהיו פירות בראשה ולא היה מגיע אליהן וקטמה כדי לטלטלן³² אע"פ שאין עציה ופירותיה שוין אלא פרוטה והנטיעה יפה כמה סלעים חייב בין לר' יהודא בין לר' שמעון, שכיון שהוא צריך לאותה התלישה מלאכה הצריכה לגופה היא. ואלו תלש עצים ולא היה צריך להן אין זה קלקול אלא תיקון, או זומר דהוי נוטע או לייפות את הקרקע דהוי חורש, הוי פלוגתא דר"ש ור' יהודא, דלר"ש פטור משום קוצר כיון שאינו צריך למה שתלש ולר' יהודא חייב נמי משום קוצר אע"פ שאינו צריך לאותם עצים שתלש כיון שתלישה זו אינה קלקול אלא תיקון הרי מלאכת הקצירה עשויה, עיין בפ' אלו הן הנחנקין במהדורא רביעאה³².*

פמוטות של בית רבי כו'. יש לומר של מתכת היו³³ ולא היו מאוסות, ואפילו לר' יהודא³⁴ שרי דחזי למיתב עליהו.

כפירוש ריבב"ן ובעל המאור כאן. וכן משמע ברש"י לעיל מד, א ד"ה פמוט. ³⁴ דאסר לעיל מד. א פמוט שהדלימו בו משום דהוי

בכל הפתילה אלא במקום שהיא דולקת, הילכך אם הוא צריך למקום שכיבה דהיינו במקום שהיא דולקת שהיה צריך להבהבה, כדאמרן התם בפ' במה מדליקין³⁰ שהוא עושה פחם, הויא לה מלאכה שהיא צריכה לגופה ודמי לכיבוי דפחמין, אבל אם אינו צריך למקום שהיתה דולקת הלהבה אלא כדי לחוס על השאר הויא לה מלאכה שאינה צריכה לגופה. ור' יהודא דמחייב בכל מלאכה שאינה צריכה לגופה, הכא נמי הוה מחייב בכל נטילת נשמה אע"פ שאין לו צורך באותה נטילת נשמה כלל שאינו צריך לא לעור ולא לבשר ולא לדם, ומשום דנטילת נשמה הויא קלקול ולא דמיא לכל המלאכות דהויין תיקון ואית ליה לר' יהודא דכל המקלקלין פטורין, שאם עקר נטיעה בלי צורך שלא היה צריך לא לעצים ולא לפריו אע"ג דתלש מן המחובר פטור מפני שהוא מקלקל, והכא נמי בנטילת נשמה היכא דהויא שלא לצורך הויא קלקול וליפטר, להכי איצטריך למיתב טעמא לר' יהודא דיליף לה ממילה ומהבערה דבת כהן וגזירת מלך היא דאע"ג דכל המקלקלין פטורין מקלקל דחבורה ודהבערה חייב, והכי נמי בהריגת המזיקין אינו צריך לא לעורן ולא לבשרן ולא לדמן. הילכך לר"ש הויא ליה נטילת נשמה דידהו מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור, ולר' יהודא כיון דאיכא נטילת נשמה אע"ג דאינה צריכה לגופא חייב.

ומאי דאמרן בפ' כלל גדול³¹ הזומר וצריך לעצים חייב שתים, אחת משום נוטע

³⁰ לעיל כט, ב. ³¹ לעיל עג, ב. ³² נדצ"ל: לנוטלן. ³²* תוספות רבינו לסנהדרין לא נמצאו לפנינו וחבל על דאבדיו. ³³ כו הוא

כבוי ואחר כך הבערה ויש מפרשים בהקדמת הכיבוי שכן דרך הצורפים מכבין גחלת לעשות ממנה פתם ומבערין אותה. ל"ת. המכה בפטיש ובכללו כל גמר מלאכה שזו היא דרך האומנים ¹⁶² כשגומרים מלאכתם מעיינים בה אם נשאר בה דבר מועט להשליט תקונו ומתקן בקורנס שבידו לעגלה או להרחיבה וכל שהוא גמר מלאכה באי זה ענין נתחייב מחולדת מכה בפטיש. ויש מפרשים ¹⁶³ שכן דרך האומן להכות על הסדן בקורנס תיכף שנגמרה מלאכתו. ל"ט. המוציא מרשות לרשות כגון מרשות היחיד לרשות הרבים או בהפך והיא מלאכה במשכן כמו שביארנו בראש המסכתא. הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת וכל שאר המלאכות בכלל אלו והרבה דברים אתה צריך לידע בפטיש מלאכות אלו הן בשיעורן של כל אחת מהן הן בכמה דברים וכלם מתבארים בפרקים הבאים בארוכה.

וזהו ביאור המשנה דרך קצרה וכלה הלכה היא ודברים שנכנסו תחתיה בגמרא אלו הן.

דף ע"ג ע"ב כבר ביארנו במשנה שהודיע והנוטע והמבריק והמרכיב כולם מלאכה אחת הן ובהעלם א' אינו חייב אלא אחת וכן יש מפרש שאם התרוהו בנוטע משום זורע או בזרע משום נוטע או במבריק ומרכיב משום אחת מאלו ר"ל זריעה או נטיעה חייב. אף הזומר בכלל נוטע או זורע הוא שהרי כונתו להצמיח ואם זמר וצריך לעצים חייב שתיים אחת משום קוצר הואיל ומכוין לעצים ואחת משום נוטע וכן הקוצר את השחת שקצירתו צריכה לו לגרף השחת ולהצמחת הנשאר חייב שתיים וכן הדין בחותך את התרדין בשיש שם יותר מדאי שנמצא קוצר לצורכו לאכילה ולתקן בהצמחת הנשאר [וזהו ענין קניב סילקא וכן כל כיוצא בזה] ¹⁶⁴.

בתלמוד המערב ¹⁶⁵ שנינו כל שהוא (המכחיש) [מכחי'] ¹⁶⁶ את הפרי חייב משום זורע המבריק והמרכיב והמקרסם והמזרד והמפצל ¹⁶⁷ והמוזהם והמאבק והמעשן והמפרק והמתליע והקוטם [והסך והמשקה והמנקב והעושה לו בתים] ¹⁶⁸ חייב משום זורע וכבר ביארנו ענין רוב מלאכות אלו במועד קטן ¹⁶⁹. שנינו עוד בתלמוד המערב ¹⁷⁰ אהן דשחיק תומא כד מפריק ¹⁷¹ ברישיה חייב משום דש כד מברר בקליפתיה משום בורר כד שחיק במדוכתיה משום טחון כד יהיב משקין משום לש ¹⁷² גמר מלאכתו משום מכה בפטיש. בצל ¹⁷³ שריסקו אם ליתן טעם אסור אם להוציא שורפו מותר. צנון טומנו וטובלו במלח ובלבד שלא ישהא באו לו כלים מבית האומן לובשן ואם נקרעו נקרעו נתכסכו ¹⁷⁴ בגדיו בקוצים מפרשן בצנעה ובלבד שלא יקרע נפל טיט על בגדיו ממרחו בידו א' ובלבד שלא יכסכו. החורש במחרישה והחופר במר או בסכין והעושה חריץ בקרדום או באיזה כלי כלן

169 בב"ה לדף ג: (ירושלים צד י"ז— י"ח).
170 בסוגית משנתנו (דף מט.), בשנוי קל.
171 בירושלמי לפנינו: מפרך, בב"ה לביצה דף לד. ד"ה מולגין (ירושלים צד 203): מפרך.
172 לפנינו בירושלמי: דש, בב"ה לביצה שם לש וכ"ה בקרבן העדה.
173 ג"ז בירושלמי שם.
174 לפנינו בירושלמי נסתבכו.

לשון שחיטה והיו קוראים לאב המלאכה נחירה או נטילת נשמה.
162 פרוש ר' יהונתן מוכא כמעט מלה במלה בחי' הרין כאן ד"ה המכה בפטיש.
163 רשי' ד"ה מכה בפטיש.
164 ליתא בכ"א.
165 בסוגית משנתנו (דף מח.) בשנוי קל.
166 התקון ע"פ ד'. לפנינו בירושלמי: מבחיל, ונראה שלפני רבנו היתה שם הגירסא כמו בס' רוקח סי' גז: מכחיל.
167 לפנינו בירושלמי: המפסל, הקוטע.
168 במקום המוסגר בכ"א: וגו'.

שמנה שרצים פרה ארבעה עשר

דף ק"ז ע"א מחניי ה' שרצים כר' ה' ה' והחובל בכן חייב כצר מפורש בתוס' מאי חובל שגלר הדם ולא ילא לפיכך ה' שרצים שיש לכן טורח חייב שאין החצורה חזרת אלא שהטור מעכב את הדם שלא ילא אצל שאר שקלים ורמשים פטור בגלר הדם לפי שלא נעקר לגמרי ועתיד הוא לחזור שאלמלא נעקר לגמרי היה יולא לחוץ שאין כאן טור מעכבו ואיסור הצלה הוא משום נטילת נשמה כי הדם הוא הנפש אצל רש"י ז"ל שפי משום לוצע לא מחזור טעמי דצפי' אלו טרפות מוכח דילא הדם לחוץ אפי' בשאר שקלים ורמשי חייב ושם פי' שאם גלר הדם אפי' שלא ילא משום (דהדרה) א' ברי' אצל בירושל' פי' כלל גדול מלאתי מה לציבוע היתה במשכן שכיו משרצטין צבכה ועורות אלים מאדמים כדא אמר הכהן העושב הצורה וגלר הדם חייב משום לוצע במאדים אודם (צטפה) ב' חייב והמולא דם חייב משום נטילת נשמה שבאוחו מקום ע"כ ומיכו לא ידענא לוצע במאי ניחא ליה צקלים ורמשים וכן במילה למאי מצעי ליה לוצע וכן מולא דאמר' צפי' ר"א דחילול שבת ואינו לוצע כזכר אלא נטילת נשמה יש זה אלא כל הצורה משום נטילת נשמה הוא ובמקום שהוא רוצה לצביעה חיכה נמי משום לוצע כשוחט גופיה דאית זה תרתי כדאי צפי' כלל גדול וק"ל פולט חלזון ומולא דמו ליחייב משום נטילת נשמה שבאוחו מקום אפי' דיחא לי' דלא לימות ממש וליכא לפרשי דפליעה חלזון אינו מולא דם אלא גלר הוא ופטור דאין לו טור שאם אינו מולא דם האך הוא בכלל דישה לרי"ג): והצדן לנורך חייב ושלא לנורך פטור פרשיי ז"ל דאין צמינו נלוד ויהא מלאכה שא"ל לגופה ור"ש הוא כדמוקי לה בגמ' ואין אני יודע מה הוא שם שאם אין צמינו יולד אפי' לנורך פטור אלא משמע דה' שרצים האמורים בחורה אין דרכן להזיק וכל לידתן לנורך כזא אצל שאר שקלים ורמשים שדרכן להזיק ופעמים אדם לזן שלא לנורך כלומר כדי שלא חיקו ומי' תני פלוגתי צסיפא ובי' לרישא:

ע"ב גמ' הא הורגן חייב מאן תגא ח"ר ירמיה ר"א הוא פי מדקתני רמשים משמע דחייב משום נטילת נשמה בכל דבר שהוא חי ואלו לרבנן דפטרי צבינה בכל דבר שאין צו גידין ועלמות נמי פטרי משום שאינו מחקיים י"צ חדש והר"ל כמה וגמרי נמי מאלים מאדמים מה החס יש בהן גידין ועלמות אף כל שיש בהן גידין ועלמות והכי איתא בירושל' פ"ק ואחא רב יוסף ופליג ואמר דלא גמירי רבנן מאלים מאדמים אלא דבעי פרה ורבה אצל גידין ועלמות לא צפי' הלכך ברמשים שהן פרין ורבין חייבין לרי':

הא דאמר' במושיט ידו למעי צבחה ודלדל עובר שבמטיה דחייב משום עוקר דבר מגדולו ק"ל דהא גזח וחולש כנף מן העוף כשהן חיים לא מחייבין לכו תרתי חדא משום עוקר דבר מגדולו וכן הוטל שטור ולפרניו ושפטו אין בהן משום דין עוקר דבר מגדולו דלחייב תרתי אלמא אין משום עוקר דבר מגדולו דהוא תולדה דקולר אלא בגדולי קרקע ורי' משמע בצבורות גבי חולש למר מצבור דחולש לאו היינו גזח וכנגדו צייט מותר לית ביה משום עוקר דבר מגדולו ועוד דודא קולר ודש תרווייהו צחד גוונא גמרי לכו ממשכן כי היכי דאמרי רבנן אין דישה אלא בגדולי קרקע הי' אמרי ודאי אין קלירה אלא בגדולי קרקע ד' ואפי' ר"י אפשר דמודה בקלירה דהוא ממש מן הקרקע וחולש מצעלי חיים בכלל גזח הוא וי"ל דמדלדל עובר משום נטילת נשמה הוא חייב וכי' אפי' דהאי עובר לית צי' צדידי נשמה כיון דגידולו תלוי בצמחה אמו העוקרו משע נטל נשמתו ממנו דלאו מי ח"ר שעת צנידולי קרקע כן דמאן דתלש בשותא מהימני שניקתו תלוי בצמחי כדאמרין בעירובין פי' בכל מערבין דקטלי לי להיחמתו ויבשה בשותא ומחייבו משום עוקר דבר מגדולו דהוא תולדה דקולר הי' בצעלי חיים מחייב משום עוקר דבר מגדולו דהוא משום נטילת נשמה דומיא דחובל דהוא נטילת

נשמה מאבר חי וסירכה דלישני נקט וכ"כ הפי' הזה מדברי הי"ל משה הספרדי ז"ל צפי' מהלכותיו. ומי' בירושל' צפי' כלל גדול רבנן דקסרין אמרין כהוא מאן לזד גונא וכל דבר שמבדילו מחיותו חייב משום קולר לא אחי' כשישתא דגמי דילן:

דף ק"ח ע"א דקא דלי' מיא ועכרי פריח ז"ל דשמואל שמע דגזר' רבא אחי' ולפי' שראה המים עכורים חשב בלבו ששתה מהם והיה יודע בדרך חכמת הרפואות שהמים ההם העכורים משלשין בטון ולפיכך אמר והש' צמטי ולי' ר"ח וק"ל דלו מיא לאקבולי אפי' ואפשר דהיי' גזר' רבא אחי' והש' צמטי דקא דלו מיא זיל לאקבולי אפי', ותכי לי' בצקנתי והוא דרך משל לצדוקו לפי שזכר היה אומנתו של קרנא לצדוק היין שבקנקנים כמו שפורש צפי' צ' דייני גזרות:

דף ק"ט ע"א עליון אין בהן משום רפואה פריח ז"ל אס נתן עליון של ירק וכיוצא בהן צעין לנן מותר והטעם שנראה כמיקר ויותר הוא נכון מדברי רש"י ז"ל שפי' לאכילה ומאי קמיל מתני' הוא כל האוכלין אדם אוכל ועוד דמשמע מדאמר רב ששת גרגירא אפי' לדידי מעלי ליה שאסור לאכלו בשבת ואמאי וכתבן כל האוכלין אדם אוכל לרפואה ואל יעלה על הדעת לומר שהגרגיר אינו ראוי לאכילה ואינו בכלל אוכלין דהא אמרי' צמס' סוכה הפיגס והגרגר פטורין מן המעשר לפי שאין משתמרין ואם אינו אוכל תיפוק ליה משום אוכל:

שריקא טויה פרשיי ז"ל גדי ללי שמחפין אותה צבליס ומותר ובלבד שלא יהא רוחה כדי לבשל ומשום הקון אוכלין נגעו זה ואינו נכון לפי שאין זה תיקון שיאסר ופשיטא דמותר והאך ר"ח צר אצח אוסר. ועוד שאין הדמיון דין ללול ומים ללולין לתוך המשמרת דומה יפה ועוד דדצר הלמד מעניינו הוא שדרך הרפואה. לפיכך נראה כפריח ז"ל שהוא מי אצטחיין שמסניין אותן בצמחמת לנקותן ועבדין לי' לשלשולי וכיון דמתאכל האצטיה עם צני מעיו בלא סנון מותר ולשון שריקא טויה נראה שהוא הענין הידוע שעושין צדלעת היונית הטפולה בצלק ונללת צאור ופעפועי ציעי שם עשצ הוא כדאמר' בעירובין מערבין בפעפועים (צפי' בכל מערבין) ובצמחיות הפעפועין ופי' בירושל' צסוף מסי' פיוחא הקולי. ורש"י ז"ל כי שם צמס' עירובין שהם ירקות ששמן יוטליש בלנו:

מדקתני לים הגדול צבדי מי משרה וימח של סדום והנהו אוקיס דדאישתחי ש"מ דים הגדול נמי מותר צדלא אשתחי פי' צרעים שצו וצופים שצו מותר לשבות ומאן דפליג צבו לא דק ומי טצריא לעולם מותר וכי קתני כן צרייתא אצל נשתחי אסור אחי' משרה וימח של סדום:

דף ק"י ע"ב הני מילי היכא דקא מכוין הכא ממילא הוא ואסיקנא דאפי' אסור אי' דאחיא כרי' דאמר דבר שאין מתכוין אסור אצל לרי' הי' דשרי ולא מחזור דא"ה מאי קושי' דילמא כי אמרי' לרי' ורב אחא משבחה גאון ז"ל כי בשאלתא דאמר אל הכהנים דאפי' דדבר שאין מתכוין הוא אסור דכי קייל כרי' הי' צאיסורי שבת אצל בשאר איסורין הלכה כרי'. ורבותינו הלרפתים ז"ל השיבו עליו מדאמר' לעיל ומי ח"ר יוחנן הכי והארי' הלי' כסתם משנה ותנן זור חופף ומפספס אצל לא שורק אלמא ר' יוחנן כרי' ס"ל ועוד מדפרכי צפי' ר"א דמילא ליל קרא דבר שאין מתכוין הוא ועוד מדגרסי צמס' צבורות צפי' יש צבור לנחלה מנין לצבור שאחזו דם שמוחר להקי' אותו וכר' אמר שמואל הלכה כרי' ופרכי' כי ר"ש אילימא ר"ש דמתני' אצו עד השתא לא אשמעי' שמואל דדבר שאין מתכוין מותר אלמא הלכה כרי' בכל איסורי אלא י"ל הכא פסוק רישי' ולא ימות הוא ואפי' קס"ד מעיקרא למישרא הואיל וממילא הוא שלא אסרה תורה ד' כורת נוחק גיד או צלים:

הא דאמר' אלא צסרים והארי' ח"ר הייא הכל מודים צמסרם וכר' תמיח לי בשלתא החס צדקא עביד מעשה כגון נוחק אחר כורת ומחמן אחר מחמן נמי רחמנא קפיד אמחמן ואלש ומקטף ואופס אלא סריה שותה כוס של עיקרין מאי קעביד ואיל

א' ללא הדרה ב' בירושלמי הביבסא כשפי' ופי' המפ' אפליס שפתי' דהיא פי'הס. ג' ע' תוס' דף פ"ה שחירו דם הראוי לפי'ה מסקד פקיד, ד' עמש"כ כד"ה בהערה א' ע' ה' אלא צדיס כמו.

(א) נכרות סא. עירובין יח. נדה מה: ע"ש, (ג) ומספ"ג פ"ח, א (שם ע"ה ע"ה), ד) פסחים סה. (תוספ"ג פ"ח, א) ופי' המקפה גבינה ומקנן פמיו האכל לעשות חרץ של גבינה ערוך, ו) נסתדרין ג, א, ז) כ"ב סו. פ, ח) ונכרות כו. ע"ה, ט) נתיבין ק"ג, י) לקמן ק"ה, ט) רש"ל מ"ו, ט) נ"ח, ט) ופי' מוס' ב"ה ג. ט"ה גי'ה טעמא, ט) סה. ט) ז"ל אלוטרו, ט) ז"ל אלוטרו, ו

תורה אור השלם

1 וכן ו' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבא אל האדם.

בראשית ב כב 2 וַיִּתֵּן לָהּ שֵׁמֶן בִּוְשֵׁיבֵעַ אֲבִיו אֶת הַקֶּשֶׁם וַיִּשְׁלַח אֶת קֶזְחָה אֲחֵתָא אִשְׁרֵי בְרִיָו וַיִּשְׁלַח אֲחֵתָא בְּעֵרְתָּ הַדְּבָרֵשׁ וַיִּקְשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּי הַתְּאֵבָה עֲצִיָו: שמואל א יד כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה תוספאה: (ב) תוס' ד"ה והיה וכו' אפי' לא ה"א מותר. כ"ב ע"ה פ"ח דמילה ד' קל: (ג) ד"ה שאל וכו' אשכחן במקדש. כ"ב ע"ל פ' כל הנלוס ד' קנן: ד"ה היה הוא ככל:

גליון הש"ס

גמ' והמגן בברייתא. ע' לעל דף עו ע"ב מדי"א הנוטיל: גמ' מ"ה ד"ה דרביב ויטבול. ע' פ"י מ"ז דשביעית פ"ה הרע"ט: רש"י ד"ה וילחא בו' בכל הקדו. ע"י לעיל כעו ע"ב מדי"א גי'ה ולקמן דף קנ"ה ע"ב רש"י ד"ה קקנ:

לעזר רש"י

טופסויין (טופסויין). אודס (לפרוס הפנים). אנקיד"ש (ינאקידור"ש). גביות.

רבינו הגנאל

מעשיו שקורב אותו לעבורא, רב ששת אמר פטור השטח מיהא הא איתיה לטמאה ולא בעריה לאיסורה. אמר רב ששת מנא אמנא לה דתנן המוציא כותב מן המת חייב, ודייקינן מינה אם הוציא כותב חייב הא חצי כותב פטור, והתניא המוציא חצי כותב חייב. ומשי אמר רב ששת הא דתני חצי כותב חייב דאפי' חצי זית מן חצי שכבר מיטע הטומאה ולפיכך חייב, והא דתני פטור דאפי' חצי זית מן כותב ומחצה דלא אית מיני השתא מדי' ואפי' שקורב מיטע הטומאה. ורב נחמן משיני הא דתני חצי זית פטור דאפקוח ממח גזיל אהני דהאי שיעורא לא מקרב מיטעו טומאה, אבל חצי זית מכות ומחצה במקרב הסתר הטומאה חייב. וקרי"ל כרב ששת (וטפי ע"ה). הנוטיל ע"ה ופי' בו, או בשנינו או בירו שלא בכל, וכן שערן וכן שפמו וכן זקנו שנוטילו בשנינו או בירו שלא בכל, וכן לעצמו בין לחיבור איתו לעצמו שבות. אבל אם נוטיל בכלי כגון אוזל או בגוטר חייב. וצפורן שפרשו רובו וביצין

לעלמה פטורה. שאינה יכולה לצנות יפה ואין דרך צנין אלא אשה להצרתה שרוחה ועושה: וכן מילתא אחרימי דשבת לאיסורא: **סרק**. כצע ארוס הוא הבא קנים שקורין טופסויין: **המחנך**. המעמיד החלב בקיבה. וז"ל מחנך עושה כמין כלי גמי וזמן הקפוי צמחו ומי החלב שהן נסויבי נוטפין ולועזין אותן אנקיד"ש: **המכדי**. את הבית: **והמרנך**. צמים להרביץ את האבק שלא יעלה: **חייב טעמא**. לפי המקמה מפרש טעמא להרודה חלות דבש חייב משום מולג (מחנך חייב משום צורר) ומכדי ומרנך משום צונה: **אחד זה ואחד זה**. אחד שבת ואחד יו"ט: **משום צנות**. דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שצנית מאליהן והו צנין: **קטיל קני באגמא**. חותך קנים מן האגס הוה. לא יעד פשרש משנה: **מפקח**. כמו מפרק משאוי שפורק אוכל מנמוס שנתכסה צו והוי מולדת דש. ואית דלמתי מולדה דקוצר ולא היא דלאו מחוצר הוא אלא פקיד ועקיר וקאי צעטיני הדד כמציאה בקשיה ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון מולג: **צורי**. הובל מתוך פסולת: **זילחא**. לרנך אדם ולרפת אצנים היתא (ככל העיר: **מסננא**. ששהי אבק עולה ומרצה הבל: **לאו אדעמאי**. לא הייתי זכור. ורבותי פירשו לא סנירא לי: **אשה חכמה**. אשת ת"ח או צת ת"ח ששמעה מצביה: **מרננא צינא**. רוחלת קיתוניות צוית זו וכוסות צוית זו: **כמותי שמעון**. דלכו שאין מתכוין מצוי והמרנך צנינו מתכוין להדיבק עשר בצומא ולהקות הבית אלא שלא יעלה אבק: **מתנני' הסולס מעלין** נקוב חייב. דהוי כמחוצר דיונק מן הקרקע ע"י הנקב שמריח לתלומית הקרקע ואפילו הנקב צדופטו:

גמ' אתי לאשווי גומות הכא ליכא גומות רבא (א) תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצמער מהבלא ואמרי לה מר קשישא ברי' דרבא אשכחיה לרב אשי דקא מצמער מהבלא א"ל לא סבר לה מר להא דתניא הרוצה לרביץ את ביתו בשבת מביא עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו ידיו בזוית זו רגליו בזוית זו ונמצא הבית מתרביץ מאליו א"ל (ב) לאו אדעתאי תנא אשה חכמה מרביצת ביתה בשבת (ט) והאידינא דסבירא לן כו' שמעון שרי אפי' לכתחלה: **מתנני'** התולש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פטור ור"ש פומר בזה ובוה: **גמ'** רמי ליה אביי לרבא ואמרי לה רבי חייא בר רב לרב תנן רבי שמעון פומר בזה ובוה אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה ורמינהו ר"ש ואמר אין בין נקוב לשאינו נקוב אלא

המצניע פרק עשירי שבת

החולץ משום דש הוא. כדפי' בקונט' ואתיא צרייתא כו' יהודה דלמנר יש דישה שלא בגידולי קרקע (כדפרי' לעיל בפ' כלל גדול (לעיל דף ע"ג): וכן נראה לר"י דודאי כרבי יהודה אחיא דהא אסרי חכמים ריצון משום שבות ולר"ש שרי לקמן אפילו לכתחלה:

המכבד והמרביץ. תימה דע"כ מייירי דלא הוי פסיק רישיה שישה הגומות דאי פסיק רישיה היכי שרי לקמן ר"ש לכתחילה הא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות ויזין דלא הוי פסיק רישיה אמאי מחייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ' אמר להם הממונה (יומא ד' לד): גבי זירוף עששיות דדכר דלזין מתכוין (ב) מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת וי"ל דכהא פליגי דר' אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבינן סברי דלא הוי והא דלמנר והאדרינא דסצירא לן כו' שמעון שרי לכתחלה אע"ג דאפשר דסבר ר"ש דהוי פסיק רישיה מכל מקום הש"ס סבר כרבינן דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש (ע"י תוספות סנהדרין פה. ד"ה ורש"י): **והרודה** חטאת דבש. תימה לר"י אמאי לוקה צניט' רבי

אליעזר ורבינן נמי לא פליגי אלא משום דלא חשבי לה מלאכה והא תנן בפ"ק דמגילה (דף י:) אין צין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש צלצד ר' יהודה אומר אף מנשיירי אוכל נפש וקאמר בגמ' מי"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מתכסירין ורבי יהודה כמיז הוא וכלצי לכס כלאו במכשירין שאפשר לעשותן מעיי"ט וכאן במכשירין שא"כ כו"ג מכלל דאוכל נפש שרי רבי יהודה אפי' באפשר ורבינן נמי משמע דלא פליגי אלא במכשירין ולא באוכל נפש ועוד דהך צרייתא כו' יהודה כדפרישית ועוד דפ"י תולין (לקמן דף ק"ה): אמרינן דר' אליעזר סבר כרבי יהודה ועדיפא מדרבי יהודה ושרי אפילו אכפשא לעשותן מעיי"ט וליכא למימר דמייירי צרודה לזוך חול דמכ"מ תקשי למאן דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה אורחין צפרק אלו עוברין (פסחים ד' מו): ועוד דרבי אליעזר גופיה אית ליה התס' הואיל ואור"י דאיכא לאוקמי צרודה סמוך לחשיכה דלא חזי מו לאורחין אי נמי צבצב שהדיבש או אסור בהנאה דלא חזי לאכליה (ד' ומיהו תימה לר"י כיון דמותר לגבן צייט מן התורה אפילו צאפשר (א) אפילו לא יהא מותר מדרבנן אלא גדלא אפשר אס כן נפל ציתו צייט יהא מותר לצנותו צייט דמתוך שהותר צנין לזורך דמגבן הוי משום צונה דלאמר בצמון הותר נמי שלא לזורך ובלבד שיהא לזוך היום לאכול צמורו שלא יכנו שרץ ושמש וי"ל דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טמיה והרקדה צייט (ט): **שרא יזילחא במחוצא**. תימה דבשיליה תמיד נשחט (שס ד' סד). תנן כמעשהו צחול כך מעשהו שצבת אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא צרלון חכמים ומפרש בגמ' (ד) שלא צרלון חכמים היינו שלא צרלון כו' אליעזר דאי רבנן שבות הוא ואין שבות במקדש דתינא המכבד והמרנך כו' ומדמרינן מתני' כו"ה משמע דמייירי מדאורייתא אפי' בעורה אצורה רפסה והכל משמע דצרנפסה איתא אשווי גומות שתי שזוי מתמללות הגומות שצין רובד לרובד א"כ בעורה א"כ אסור לר"א אלא משום שבות אטו היכא דליכא רפסה דאיכא חזיב חטאת לר"א ותמיר האי שבות ונהוג אפילו במקדש וכמה שבות אשכחן במקדש (א) בפ' בתרא דעירובין (דף ק"ב): אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כיון דאפי' צלל רפסה לא הוי לדידהו אלא איסורא דרבנן הלכך אינו נוהג במקדש: **והאידינא דקי"ט** בר"ש שרי אפי' לכתחלה. צה"ג שרי כיצוד מהאי טעמא אפי' דזהוין ואין נראה לר"י דצפרק כל הכלים (לקמן דף ק"ד): אמר ר' (א) אליעזר אף מכבדות של תמרה מותר לנטולן ופרקי' אי מחמתו לכל צהא לימא ר' (ש) אליעזר אפי' בשל תמרה (משמע דפשיטא ליה דליכא מאן דשרי אפי' לרבי שמעון משום דהוי מלאכתו לאיסור ואי שרי לכבד הוי מלאכתו להיתר אלא ודאי כיצוד אסור לכולי עלמא מפני שמוז עפר ממוקמו ולא שרינן הכא לרבי שמעון אלא דווקא ריצון): **ורמינהו רבי שמעון** אומר אין בין נקוב בו. תימה מאי פסריך והא כהך צרייתא נמי קמתי כמו צמתי' דלכל מילי נקוב כשאינו נקוב צר מלענין הכשר וצניט צלצד ואי קטיל ליה מ"ט שבות אשכחן ורעיס אף כן צלל משנה תקשי ליה צרייתא גופה א"ש

דלהכשר ורעיס חשיב נקוב כמחוצר ולענין שאר דברים חשבו כמלוס ומוכר ר"ת דהכי פסרי כן כיון צלל משנה שבת חשיב נקוב כשאינו נקוב אף על גב דהוי לקולא ופטור וכן לענין כלאים במסכת כלאים (פ"ז מ"ח) כ"ש לענין הכשר ורעיס אית לן לאחשזינה נקוב כשאינו נקוב דהוי לתומר' וצרייתא קמתי דנקוב הוי כמחוצר לענין הכשר ורעיס שאינו מכשיר והכי פירוש' דצרייתא אין צין נקוב לשאינו

ואם לא פירש (חייב עליהן) ביר פטור אבל אסור, בכלי חייב חטא, תנא הנוטיל מלא פי הווג חייב, וכמה מלא פי הווג שתיים וכן לקרחה שתיים (באבהני), אבל המלקט שער לבן מתוך שחור אפילו שעה אחת אסור משום לא יהיה גבר עלי אשה. וכן הגודלת וכן הפוקסת, ר' אלעזר מחייב חטאת וח"כ משום שבות. ואוקימנא כוחלת משום כותבת, גודלת ופוקסת משום בונה. דאמרי משום שבות. ומ"ז כו' אליעזר טפי עזיף דאיסורא דאורייתא היא ולחומרא עבדינן. וכן נמי לענין החולב והמחבץ והמכבד והמרביץ ההרודה חלות דבש שגבג בשבת חייב חטאת, במיזד ביו"ט לוקה מ' דברי ר' אליעזר, ובחמים אומרים אחד זה ואחד זה (זה אינו אלא) משום שבות. ומדמפרשי אליבא דר' אליעזר ואמרי חולב משום מפרק, מחבץ משום בורר, מגבן משום בונה, ש"מ סוגיא דהא שמעתייה כו' אליעזר. ויש מי שחולק גם על זה. והא מרבין דמקרקעי דאמרי כי החולב והמחבץ והמגבן כגורוגת דברי הכל היא, ומסתיינא מאה דגרסינן בפרק אצ"ט תניא ר' מירנס אומר גונח יונק חלב בשבת, מ"ט יונק מפרק כלאחר יד הוא ובמקום סכנה לא גזרו רבנן. א"ר יוסף מרבה כו' מירנס. ולא שבעין דאת ליה האי סברא דחולב אסור משום מפרק אלא אליבא דר' אליעזר, ורבי מירנס לא התיר אלא היונק, מכלל שהחולב אסור. ובסוף פרק חודש שנשא פקחת אסיקנא דיונק מפרק כלאחר יד הוא, שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן, י"ט דאיסור לאו הוא, לא גזרו רבנן. וסבירא להו דבהחולב ובמחבץ שמוציא החמאה ובמגבן דברי הכל אסור, וןלא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרביץ וברודה חלות דבש, ובהני דלכתא רבנן, וסוגיא תווייתיהו דהא לא אימנעו מלרביץ אלא משום דהיישין משום אשווי גומות. ואסיקנא והאידינא דסבירא לן כרבי שמעון (דשן) [דפטרן] במלאכה שאינה צריכה לגופה, ובדבר שאין מתכוין שרי אפילו לכתחילה, לענין כיצוד נמי שרי ואפילו ברהווי כו' שמעון. הלכך מחלב בהמה, אפילו למאן דסבר דשרי משום שבות אסור, וכ"ש למי"ד משום מפרק אסור דמלאכה היא. והא דאמר רב חסדא מרברי (רבנן) [צבינן] ללמד חולב אדם עז לתוך הקדרה אבל [לא] לתוך הקערה, כבר פירשה (מו') [מן] רב יהודה גאון ז"ל דב"ט הוא, וכבר פירשנוה בפרק תבתי. מתנני' התולש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פטור, ר' שמעון פומר בזה ובוה. ורמי ליה אביי לרבא תנן ר' שמעון פומר בזה ובוה, אלמא לר' שמעון לכל מילי נקוב כשאינו נקוב משוי ליה, והתנן ר' שמעון [אומרן] אין בין נקוב לשאינו נקוב

(א) נראה דל"ל שקריב למעט הטומאה דאי משתקלא מדא אחיחיא אולא לו טומאה.

צה.

עין משפט ונר מצוה

לו א מיי פכ"ב מה' שבת הלכה כו (ז"ל פכ"ב הל' יב תבז טוחלת משום טחבת וכמה פכ"ג בשם ריח"ו ולא ידעמי לו ישוב אס לא שאמר שצנרת מיימיו היה כמוב גס גלשלא צנרת דטוחלת הוי משום טחבת ע"ש ולדעמי יריכיס אלו לומר כן גס כמגן לאזין סה שצבת טוחלת משום טחבת וה' האיר עיני בעיזון ערך גדל תבז הרבא' ממשקלא גזל תבז טוחלת משום טחבת גודלת וטוחלת טוחלת גודלת ופוקסת משום צונה מעתה וזינו שגס הרמז"ס והפגמ והמריסה הרב מדרטורה היה הרבא' ק"ו וזבז אין מקום לתמימות התי"ט (ע"ש) סגמ לאזין סה טושי"ט א"ח פ"י ע"ג סעף סה: לו ב מיי שם הלכה כו סגמ ע"ש טושי"ט ע"ג סעף כו: לו ג מיי' שם הלכה ז סגמ ע"ש (כב) כג טושי"ט ע"ג סעף סה:

לו ד מיי' פ"ח ע"ג הלכה ו ופי"ח הל' ז צרי"ח פ"ק כלל גדול ד' לד. ונחל"ש פ"ק סי' ז:

לו ה ה מיי פכ"א מה' שבת הל' ז וטמנן ע"ש טושי"ט א"ח פ"י שגל עיפי' יג ופי' שלו סעף ז: לו ו מיי פ"ח מה' שבת הלכה ו סגמ ע"ש טושי"ט א"ח פ"י ע"ג סעף סה: לו ז מיי' שם הלכה ו' ופי"א הלכה ז סגמ ע"ש טושי"ט א"ח פ"י שיע סעף ז:

מו ט מיי פ"י מהלכות שבת הלכה יג:

מו ב מיי פכ"א ע"ג הלכה ג סגמ ע"ש טושי"ט א"ח פ"י ע"ג סעף ז:

מו ג מיי' שגל סעף ז: מו ד מיי פ"ח מה' שבת הל' ג טושי"ט א"ח פ"י שגל סעף ז: מו ה מיי' שגל סעף ז:

מו ו מיי' שגל סעף ז:

מוסף רש"י

שקילענה. קליעת עפר (שד"ח). החולב. משך הטלג מן הבמה (פסחים טו). והמחבץ. ממזיד החלב ועשה ממנו חבילין שקורין מטושי"ט (טו). אחד מכבד זה. מכבד ומרביץ ורודה. אכל מליקין לא קאמרי דמלכות אכ מלאכה ניטה, דלאמרינן ר' אליעזר משום הכי מחייב חולב משום מפרק, מגבן משום צונה, מתנך מפרש משום אשווי גומות (טו). קטיל קני באגמא. קולאס קנים ומקטני עלים (סנהדרין ג). מ"ט דר' אליעזר. דחשיב לזכות דנורים כמחוצר (ש"ס ב"ב טו). דרביב ויטבול אותה ביצתה הרבש. מיומנן ממי, וצבצב ממוקס גידולו מייירי אקרי ליה יעב (טו). לאו אדעתאי. לא תמסי לפי (ברכות כו) שזגן הייתי שותתן מערב יו"ט בין אי אפשר. מוס' ב"ה ג' ד"ה פטור. משום דלא מוחבד בקרקע עולם הוא (קטן טו).

מוסף תוספות

א. ובהמה לאו גידולי קרקע גינהו. ריעב"א. ב. דלא פסיק רישיה. מוס' סנהדרין פה. ד"ה ור"ש. ג. אלמא דווקא במכשירין שיש חילוק בין אפשר לעשותן מערב יו"ט בין אי אפשר. מוס' ב"ה ג' ד"ה גי'ה. וליכא שום צורך יו"ט. ריעב"א. ה. ומאי תמיוא אי ט"ל כר"ש רש"י. [אלא]. ו. משום דלא הוי פסיק רישיה. רש"י. טש"י. ז. דמשמע ליה לישא. מוס' הל"ש.

א. ובהמה לאו גידולי קרקע גינהו. ריעב"א. ב. דלא פסיק רישיה. מוס' סנהדרין פה. ד"ה ור"ש. ג. אלמא דווקא במכשירין שיש חילוק בין אפשר לעשותן מערב יו"ט בין אי אפשר. מוס' ב"ה ג' ד"ה גי'ה. וליכא שום צורך יו"ט. ריעב"א. ה. ומאי תמיוא אי ט"ל כר"ש רש"י. [אלא]. ו. משום דלא הוי פסיק רישיה. רש"י. טש"י. ז. דמשמע ליה לישא. מוס' הל"ש.

^[1] נראה דל"ל שקריב למעט הטומאה דאי משתקלא מדא אחיחיא אולא לו טומאה

מתני דקתני לוצע ושוחטו בחרתי ופריק אימא אף משום לוצע :

ע"כ השך בין העמודים פירש רש"י ז"ל השך בקרקפות הצנין שהעמודים נשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממנה ולא מסתברא אלא משום בונה ובשדה משום חורש כדאמר בגומא אלא הי"פ השך העור בין העמודים כדי לרכבו חייב משום ממחך שכן דרך הרצענין להחליקו ולרכבו ככך ומפורש בירושלמי במוחקו מה מחיקה הי' במשכן זעירא בר חנינא בשם ר' חנינא אמר שכיו שפין את העור פי"ג העמוד. חייב משום מאי חייב ר' יוסי בשם רבי יודא בן לוי ור' אחא ר' יודא בן לוי בשם ר' יהושע בן לוי משום ממחך :

לאפוקי מדרי"א דמחייב אתולדה במקום אב איכא דקשי לאפוקי מדרי"א מרישא שמעת מיני דקתני חייב על כל אב מלאכה ומלאכה ומשמע ולא אתולדה במקום אב וקתני נמי העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת ומפרקי אי מרישא הי"א על כל אב מלאכה לאפוקי ק"ר וק"ר כהעלם אחד ועושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת היינו רישא והכי קתני חייב על כל אב מלאכה ולא על אב א"י שחיס שהעושה מלאכה הרבה מעין מלאכה אי אינו חייב אלא אח' ובנוסחא מדוקדוק לי"ג במתני חייב על כל אב מלאכה אלא חייב על כל מלאכה ומלאכה ומיכו בכריתות מוכח מרישא דאחי' דלא כרי"א ואפשר דסמין אסיפא כיון דסיפא אחיא דלא כרי"א לא דחקי לאוקמי לרישא כרי"א ומוקמי לה כפשטא ואתיא כרצון וי"ל דאף על גב דמרישא שמעת מינה לאפוקי מדרי"א שחיס נמי בהך משנה אחריתי דלא כותחי' דכיון דאילטרבא לי לתנא למתניי' לאפוקי מדרי"א יהודה תנא אלו אגב אורחי' לאפוקי לה נמי מדרי"א וכיונא בה הרבה בתלמוד :

ודאמר למו חסר אחת לאפוקי מדרי"א יהודה קשי הא תני לה רישא אבות מלאכות הרבעים חסר אי ואל"ל אי מרישא הי"א תנא ושייר אבל סיפא כיון דתנא אלו ליכא למימר תנא ושייר כדאקשי בעלמא תני תנא אלו ואת אמרת תני ושייר. ועוד ממנה יתירך דוקא אלו ולא יותר : ודא"ל רצון שובט הכי הוא בכלל מייסך מדקדק הכי הוא בכלל אורג קשיא נמי דהא כל מלאכה דהוי במשכן אע"ג דמייא לה חשיב לה וי"ל שובט ומייסך מדקדק ואורג אי הן לגמרי ולא שניה הדומין :

אר"י בר חנינא הא דלא כרי"ש פירוש כולה מתניתין דמתני קתני כל הכשר להנטיעה ומלניעין כמורו אילי' בחר רובא דעלמא ואלו ר"ש לא חייב אלא מלניעין ממש וסיפא נמי דקתני אינו חייב אלא המלניעו דאלמא מלניעו לא צבי שיעורא כלל דלא כרבי שמעון דאלו רבי שמעון קאמר כל השיעורין הללו למלניעין כך פירוש רש"י ז"ל ואף על גב דבחר הכי מייתי' בגמרא פוסקא דסיפא דמתני' משום דארישא איתמר מתני' דלא כרבי שמעון וכולה בכלל וחדר מייתי' לסיפא דהוא בנחוד אחיא דלא כרשב"א ונולינו פסקא אחרונה שבמשנתנו שהביאו אותה בגמ' ראשונה ואחר מציאים הראשונה ומדברים עליה ואחת מהן צ"פ חזקת הצתים : דף ע"ו ע"א והתניא לגרונרות אידי ואידי חד שיעורא הוא ואי קשיא לימא כגרונרת יש לומר אי תנא הכי הוי אמינא משום דחזי לאדם קמ"ל דטעמא משום טלה הוא דחזי לי וכן אתה מפרש ב"מ שאמרו) וכיונא בה כי ה"בא דלקמן באידך פירקין :

המוציא פרק שמיני

המוציא כדי גמיעה אין שיעורו ידוע לנו והוא פחות מכדי רביעית כדמוכחא מתני' ואין לר"ך לומר שהוא פחות מכרונרות ואע"פ ששיעור חולב כרונרות כדאמרינן צ"פ המלניע התם הוא משום דאין אדם טורה לחלוב בפחות מכן אבל הולאה בכדי גמיעה חייב ובמ"ס יומא גבי יו"ב"כ פליגי תנאי מ"ס כדי רביעית ומר אמר מלא לוגמיו ומר אמר כדי גמיעה למדנו מ"מ שאינו

דא דאמר' תולג' היינו גוזז שמעי' מיכ' דאינו מחויב בתולג מחיים יותר מלאחר שחיטה כיון דלאחר שחיטה שייך נמי גזיח' דלאו משום עוקר דבר מגידולו הוא דנימא דחייב עלה מחיים וג"ה אחר שחיטה דאיכ' היינו קולר' אלא דוקא משום גוזז חייב ולא משום קולר' דקלירה איננה רק בגידולי קרקע ובתוספתא נמי אגיא בגוזז מן הבהמה ומן החיה ומן העופות אפילו מן השלח מלא הסיט כפוג חייב אלמא חייב משום גוזז ישנו לאחר שחיטה כמו בחיים. ומכאן אני אומר שמוחר לתולג ביום טוב מן הנוגה של עוף קודם שחיטה ללורך שחיטה כיון דלאחר שחיטה ע"כ יתולג הנוגות ללורך האכילה הכי ניתן מלאכה זו לדחות ללורך אכילה אף קודם שחיטה מותר ועכשיו נמי לורך קל"ת הוא דבשלמא אי הוה אמרי' דאחר שחיטה איננה מלאכה כלל וקודם שחיטה הוי מלאכה אי"כ כיון דלא ניתן מלאכה זו לדחות ללורך אוכל נפש כיון דללורך היינו לאחר שחיטה איננה מלאכה אי"כ לא ניתן לדחות מלאכה זו כלל ממילא קודם שחיטה אסור אוכל כיון שבחרנו דאף אחר שחיטה חשיב גוזז ומותר משום לורך אוכל נפש הי"ה קודם שחיטה והא דקאמר הש"ס במסכת בכורות פי"ג השוחט את הבכור עושה מקום לקופין וצעי צש"ס כנגדו צ"ע מהו ומסיק דתולג' לאו היינו גוזז ואקשי' עלה מהא דתניא התולג' את הכנף הקוטמו והמורטו חייב ג' חטאות ומשני שאני כנף דהיינו אורחי' לאו למימרא דאסור צ"ע לתולג' מן העוף א) אלא גבי למר מן הכנף שאין סופו לתולג' ואין תלישתו לורך י"ע ושפיר הקשה מ"ש גבי עור דאמר' ב) דתולג' צבצבת חייב אלמא דתולג' היינו גוזז וצירוש' פי' כלל גדול איתא וה"ג התם תמן תנינן השוחט את הבכור עושה מקום לקופין מכאן ומכאן ותולג' את השיער ובלבד שלא יחזינו ממקומו וכן תולג' את השיער לראות את המום רבי הילא צש"ס רבי שמעון בן לקיש מוז' התולג' בקדשים פטור אי"ר יעקב בר אחא רשב"ל כדעמי' דאחפליגין התולג' בקדשים ר' יוחנן אמר חייב רבי שמעון בן לקיש אמר פטור רבי ירמיה צבי מחלפי שיטתי' התולג' כנף מן העוף המורטה הקוטמה חייב ולא דמי' עוף שאין לו גזיח' תלישתה גזיח' כהא אלו חייב עד שיגוזז ע"כ למדנו עכשיו שהתולג' מן העוף המטה חייב משום גוזז כדרך שחייב גוזז עלמו בשלחין לאחר מיתה וכיון שכן מנינא למדנו שביום טוב מותר שאין חילוק בין מחיים לאחר מיתה ונתנה יום טוב לדחות אלא מלאכה זו כמו אלא אוכל נפש וליכא למימר דבעוף מחיים אסור משום תולג' דבר מגדולו והאי דנקט משום גוזז להייבו לאחר שחיטה נמי דהא תולדה לשני אבות ליכא לעולם ועוד אי הכי צבצבת (לתסור) ג) דהא אורחיה הוא נהגוש ציד דבר מגדולו ולא אורחי' דגוזיח' אלא בכלי אלא אגן הכי קאמר' כיון דמשום גוזז הוא כי אורחי' חייב כגון בעוף וצבצבת דלאו אורחי' הוי מלאכה כלאחר יד ופטור ומשום תולג' ליכא דלא הוי תולג' אלא בגידולי קרקע הא מצעלי חיים משום גוזז איכא משום תולג' ליכא ומעיקרא קס"ד דכל ציד תולדה דתולג' הוא וכל בכלי תולדה דגוזז והשתא אמרי' דכולן משום גוזז הלכך ליכא למימר משום תולג' כלל. אבל ראיתי למקצ' מחברים האחרונים ובכללם המחבר הגדול רמב"ם ז"ל ד) ואני איני כדאי לחלוק אבל האמת יורה דרכו :

דף ע"ה ע"א תנו רבנן הלך חלזון והפולעו אינו חייב אלא אחת תימה הוא שהי' לו לשנות הפולע חלזון פטור ר' יהודה מחייב. והא דאמר' ש"ה דכמה דאית צ"י נשמה ניחא טפי

כי הכי דלילול לצעי' ופירש רש"י ז"ל שהי' טורה לשמרו שלא ימות פי' לפירושו והוא (פולעו) ה) בדרך שאפשר שלא ימות והא מת לא נעשה מחשבתו והיינו דקרינן לי מתעסק ואחרי' פירשו דהו"ל מלאכה שא"ל לגופה דלא ניחא לי במיתה ולא דייק. וק"ל לרבי יהודה מיהא ליחייב תלת כלומר חדא משום גטילה נשמה ואפשר לדברייהם דרבנן קא"ל דאף על גב דפטריהו לי משום גטילה נשמה אודי לי מיתה דחייב נמי משום דישה וי"ל דרבי יהודה נמי מתעסק פטור דהא קשה לי ולא איתעבידא מחשבתו : **ולרב** משום לוצע אין משום גטילה נשמה לא פי' אי"כ קשי

א) כמקום שחיטה. ב) דפטור דהא חייב גבי עוף. ג) לחייב. ד) שאמרי"ם. ה) טורה לשלש. ו) כן.